

УДК 374.31

НДР №01117U001766 "Відновлення здоров'я людей різних вікових груп шляхом фізичної терапії та застосування новітніх технологій оздоровлення"

**АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ВПРОВАДЖЕННЯ ОЗДОРОВЧОГО
НАПРЯМКУ У ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО
ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ**

Інна Віталіївна Таран

Херсонський державний університет, м. Херсон

Резюме: У статті висвітлено проблему фізичного розвитку дітей дошкільного віку, формування та збереження їх здоров'я. Науковцями підтверджено, що недостатній фізичний розвиток і низька фізична підготовленість дошкільнят пояснюється зниженням їх рухової активності. Наголошено, що недостатність рухової активності негативно впливає на розвиток усіх систем організму та сприяє відставанню у психофізичному розвитку. Сучасне фізичне виховання не компенсує прогресуючий дефіцит рухової активності дітей та підлітків. Тому, зосереджено увагу на втіленні оздоровчого впливу в систему освітньо-виховного процесу, спрямованого на формування фізичної досконалості: міцного здоров'я, гармонійного фізичного розвитку, рухової підготовленості, розвитку фізичних якостей. Але проблема фізичного розвитку дітей в умовах дошкільних закладів ускладнюється у зв'язку із введенням інклюзивної форми навчання. Оскільки діти з особливими освітніми потребами мають порушення інтелекту, мови, зору, слуху, опорно-рухові, нервові та психічні розлади

різного генезу, що потребує не тільки оздоровлення, але й відновлення втрачених функцій, розвиток та формування нових навичок. Вирішення проблеми потребує комплексної допомоги: освітньої та медичної. Отже, необхідним є внесення змін або модернізація щодо фізичного виховання дітей в умовах дошкільного закладу. Запропоновано вдосконалення знань фахівців галузі фізичного виховання та спорту, втілення в сучасний освітній процес посади вчителя-реабітолога в умовах інклюзивної освіти. Це дасть змогу своєчасно підтримати рівень функціональних можливостей дитячого організму, підвищити ефективність оздоровлення, поліпшити якість життя дітей з особливими освітніми потребами, оскільки саме в дошкільному періоді відбуваються процеси формування здоров'я, що є фундаментом фізично досконалої людини.

Ключові слова: діти, здоров'я, фізичний розвиток, оздоровчий напрямок, фізичне виховання.

Резюме: В статті освітлена проблема фізического развития детей дошкольного возраста, формирования и сохранения здоровья. Учеными доказано, что недостаточное физическое развитие и низкая физическая подготовленность дошкольников объясняется снижением их двигательной активности. Отмечено, что недостаточность двигательной активности негативно влияет на развитие всех систем организма и способствует отставанию в психофизическом развитии. Современное физическое воспитание не компенсирует прогрессирующий дефицит двигательной активности детей и подростков. Поэтому в статье сосредоточено внимание на внедрение оздоровительного воздействия в систему образовательно-оздоровительного процесса направленного на формирование физического совершенства: крепкого здоровья, гармоничного физического развития, двигательной подготовленности, развития физических качеств. Но

проблема физического развития детей в условиях дошкольных учреждений усложняется в связи с введением инклюзивной формы обучения. Поскольку дети с особыми образовательными потребностями имеют нарушение интеллекта, речи, зрения, слуха, опорно-двигательные, нервные и психические расстройства различного генеза, это требует не только оздоровления, но и восстановление утраченных функций, развитие и формирование новых навыков. Решение проблемы требует комплексной помощи: образовательной и медицинской. Итак, необходимо внесение изменений или модернизация физического воспитания детей в условиях дошкольного учреждения. Предложено совершенствование знаний специалистов физического воспитания и спорта, внедрение в современный образовательный процесс должности учителя-реабилитолога в условиях инклюзивного образования. Это позволит своевременно поддержать уровень функциональных возможностей детского организма, повысить эффективность оздоровления, улучшить качество жизни детей с особыми образовательными потребностями, поскольку именно в дошкольном периоде происходит процесс формирования здоровья, и оно является фундаментом физически совершенного человека.

Ключевые слова: дети, здоровье, физическое развитие, оздоровительное направление, физическое воспитание.

ANALYSES OF PROBLEMS ENCOUNTERED HEALTH DURING
IMPLEMENTATION OF APPROACH TO PHYSICAL EDUCATION OF
PRESCHOOL CHILDREN IN THE CONDITIONS OF MODERN
EDUCATIONAL- PROCESS

Inna Vitalievna Taran

Resume: The problem which is depicted in this article of physical development of preschool children, formation and preservation of health. Scientists have proved the lack of physical development and low physical fitness of preschoolers due to a decrease in their physical activity. It is noted that motor insufficiency negatively affects the development of all body systems and contributes to the backlog in psychophysical development. Modern physical education does not compensate for the progressive deficit of physical activity of children and teenagers. That is why, the article focuses on the introduction of health effects in the system of educational and health process aimed at the formation of physical perfection: good health, harmonious physical development, physical fitness, development of physical qualities. But the problem of physical development of children in the pre-school institutions is complicated by the introduction of an inclusive form of education. But the children with special educational needs have impaired intelligence, speech, vision, hearing, musculoskeletal, nervous and mental disorders of various origins, it requires not only recovery, but also the restoration of lost functions, the development and formation of new skills. The decision of the problem is requires comprehensive assistance: educational and medical. So, it is necessary to changes or modernization of physical education of children in preschool. It was proposed to improve the knowledge of specialists of physical education and sports, the introduction into the modern educational process of the post of teacher-rehabilitator in an inclusive education. It is will be allowed to temperately support the level of functionality of the child's body, improve the efficiency of recovery, improve the quality of life of children with special educational needs, because it is in the preschool period is the process of formation of health, and it is the foundation of a physically perfect person.

Keywords: children, health, physical development, health approach, physical education.

Вступ Проблемою сьогодення є значне погіршення стану здоров'я та фізичного розвитку дітей дошкільного та шкільного віку [1, 2, 3, 4]. Саме у цьому віці відбувається формування стану здоров'я, це один із найважливіших фундаментальних процесів визначення суспільного здоров'я [5]. Важлива особливість дошкільного віку посідає у взаємозв'язку та взаємозалежності стану здоров'я, фізичного і психічного розвитку дітей [6, 7], але резерви здоров'я залежать саме від фізичного стану і способу життя [5]. Недостатній фізичний розвиток і низька фізична підготовленість дошкільнят пояснюється зниженням їх рухової активності [8], що негативно впливає на розвиток усіх систем організму, сприяє відставанню у психофізичному розвитку [9, 10, 11], та загалом потребує комплексної допомоги: освітньої та медичної [5, 12].

Проблема збереження здоров'я – це проблема не лише системи охорони здоров'я, а всієї держави [5].

Мета роботи – висвітлення проблем впровадження оздоровчого напрямку у фізичне виховання дітей дошкільного віку в умовах сучасного освітньо-виховного процесу.

Огляд і обговорення матеріалів Опираючись на ствердження науковців, можна визначити, що формування стану здоров'я дітей ґрунтується в першу чергу на фізичному розвитку. Всебічний розвиток діти отримують в дитячих садочках, одним із напрямлень є фізичне виховання. На жаль, сучасне фізичне виховання в повній мірі не компенсує прогресуючий дефіцит рухової активності дітей та підлітків [13, 14, 15]. З метою зміцнення здоров'я, його морфологічного та функціонального вдосконалення, формування рухових навичок і фізичних якостей фізичне виховання має бути систематичним із оздоровчим впливом на організм дитини [16, 17].

Як наголошує науковець Т. М. Дука (2015), однією з головних причин дисгармонійного розвитку опорно-рухового апарату є відсутність оздоровчої спрямованості освітньо-виховного процесу. В більшості дошкільних навчальних закладів певні форми роботи з фізичного виховання дітей не спрямовані на формування їхньої фізичної досконалості (міцного здоров'я, гармонійного фізичного розвитку, рухової підготовленості, розвитку фізичних якостей), а спрямовані на формування в них стереотипної кількості рухів. Щоб усунути ці недоліки, слід приділити основну увагу організації фізичного виховання в дошкільних навчальних закладах, де було б передбачено правильну побудову та організацію, активізацію рухового режиму, надання йому оздоровчого спрямування, своєчасної профілактики [18, 19, 20]. Це вирішить багато загально-виховних та оздоровчих завдань.

Проблема фізичного виховання в дошкільних закладах також ускладнюється із введенням інклюзивної форми навчання. Керуючись Постановою Кабінету Міністрів № 545 від 12.07.2017 року [21] в Україні було створено діяльність інклюзивно-ресурсних центрів, які ґрунтуються на реалізації прав на освіту осіб з особливими освітніми потребами та прав кожної дитини на участь у житті суспільства, що є базовою цінністю інклюзивної освіти [22, 23]. До категорії дітей з особливими освітніми потребами відносяться: інтелектуальні порушення, порушення зору, порушення слуху, порушення опорно-рухового апарату, порушення мовлення, складні порушення психофізичного розвитку [12]. Оскільки на кожну дитину, яка виховується в інклюзивній групі дошкільного навчального закладу, складається індивідуальна програма розвитку, що передбачає індивідуальний підхід не тільки в процесі навчання, але й в оздоровленні дитини, а за потребою і у відновленні здоров'я, залежно від порушення морфофункціонального стану організму.

Все зазначене обумовлює необхідність модернізації фізкультурної освіти шляхом розробки та введення інноваційних технологій використання різноманітних засобів, методів та форм, які сприятимуть зміцненню здоров'я дітей [19], тим більш дітей з особливими освітніми потребами. Оскільки в індивідуальних програмах розвитку рекомендується корекційно-розвиткова програма лікувальна фізична культура і відповідальним за її виконання у дошкільному навчальному закладі має бути інструктор з лікувальної фізичної культури або вчитель-реабілітолог [12]. На сьогоднішній день далеко не всі дошкільні заклади мають у штатному розписі посаду інструктора з фізкультури, а якщо і є така посада, то немає фахівця. Це питання має вноситись на дуже високий рівень, оскільки здоров'я дошкільника – це фундамент енергетичних резервів життєдіяльності та формування фізично досконалої людини.

Отже, оздоровчий вплив в освітньому процесі, за умови інклюзивного навчання передбачає вводити у штатний розпис дошкільних закладів посаду вчителя-реабілітолога, головною задачею якого буде зміцнення здоров'я дитини, підвищення його опору шкідливим впливам зовнішнього середовища, своєчасний розвиток усіх систем організму, підвищення їх функціональних можливостей, фізичної та розумової працездатності, відновлення фізичного стану внаслідок ураження нервової, опорно-рухової та інших систем, вдосконалення рухового досвіду. Вчитель-реабілітолог володіє теоретичними медичними знаннями та практичними навичками фізичної терапії: лікувальна фізична культура, масаж, застосування нетрадиційних засобів оздоровлення, сенсорно-моторні тренування, оздоровчі фітнес-програми, загартування дитячого організму тощо. Тим більш, що науковці О. О. Максимова та М. А. Федорова у своїй роботі "Фізична культура і тренування дітей як шлях до формування і зміцнення здоров'я" запевняли про необхідність

систематичного застосування в дошкільному періоді масажу та гімнастичних вправ, оскільки завдяки високій пластичності нервової системи у дітей дуже швидко встановлюються нервові зв'язки й формуються умовні рухові рефлекси, що важливо для дітей з розладами рухової, нервової та психічної діяльності.

Отже, впровадження оздоровчого напрямку у фізичне виховання дітей дошкільного віку, вдосконалення знань фахівців галузі фізичного виховання та спорту, втілення в сучасний освітньо-виховний процес посади вчителя-реабілітолога, дасть змогу своєчасно підтримати рівень функціональних можливостей дитячого організму, підвищити ефективність оздоровлення, поліпшити якість життя дітей з особливими освітніми потребами.

Висновки Вирішенням проблем впровадження оздоровчого напрямку у фізичне виховання дітей дошкільного віку в умовах сучасного освітньо-виховного процесу має бути фізичне виховання, що містить оздоровчі завдання спрямовані на зміцнення здоров'я, всебічний фізичний розвиток, загартування, підвищення фізичної та розумової працездатності, формування нових умінь, відновлення втрачених навичок. Але, ефективне застосування оздоровчої спрямованості вимагає особливих професійних умінь та знань. Отже, це призводить до необхідності вдосконалення знань фахівців галузі фізичного виховання та спорту, впровадження посади вчителя-реабілітолога у дошкільних навчальних закладах.

Перспективи подальших досліджень полягають у висвітленні, розв'язанні та вирішенні проблем фізичного виховання та відновлення здоров'я дітей в інклюзивних групах дошкільних та шкільних навчальних закладів.

Література:

1. Ажиппо О. Ю., Мамешина М. А., Масляк І. П. Оцінка фізичного здоров'я школярів середніх класів. XVI Міжнародна науково-практична конференція «Фізична культура, спорт та здоров'я: стан і перспективи в умовах сучасного українського державотворення в контексті 25-річчя Незалежності України» [електронний ресурс]. Харків: ХДАФК, 2016.
2. Арефьев В. Г. Здоров'я підлітків і рухова активність. Спортивний вісник Придніпров'я: [науково-практичний журнал]. Дніпропетровськ, 2011. № 2. С. 21–23.
3. Мамешина М. А. Стан фізичного здоров'я школярів 7–8-х класів загальноосвітньої школи. Слобожанський науково-спортивний вісник [наук.- теорет. журн.]. Харків: ХДАФК, 2016. № 5 (55). С. 47–52.
4. Москаленко Н. В., Єлісеєва Д. С. Аналіз рівня соматичного здоров'я дітей старшого шкільного віку Спортивний вісник Придніпров'я: [науковопрактичний журнал]. Дніпропетровськ, 2014. № 118. С. 189–192.
5. Мисула І. Р., Вакуленко Л. О. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник / за заг. ред. І. Р. Мисули, Л. О. Вакуленко. – Тернопіль: ТДМУ, 2005. – 402 с.
6. Дворкина Н. И. Методика сопряженного развития физических качеств и психических процессов у детей 3–6 лет на основе подвижных игр : учеб.-метод. пособие / Н.И. Дворкина. – Москва : Советский спорт, 2005. –184 с.
7. Филиппова С. О, Каминский А. О., Лукина Г. Г. Теоретические и методические основы физического воспитания и развития детей раннего и дошкольного возраста : практикум : учеб. пособие для студ. учреждений сред. проф. образования / под ред.

- С. О. Филипповой. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Академия, 2013. – 192 с.
8. Швайка Л. Організація оздоровчої роботи в ДНЗ / Л. Швайка. – Харків : ТОВ «Видавнича група «Основа»», 2008. – 253 с.
 9. Поліщук В. Кореляційний аналіз взаємозв'язку показників рухової підготовленості, морфо функціонального стану і розумових здібностей дітей 5-го і 6-го років життя / В. Поліщук // Спортивний вісник Придніпров'я. — 2007. — №1. — С56 — 58.
 10. Пивовар А. Взаємозв'язок фізичного стану і розумового розвитку старших дошкільників / А. Пивовар // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культ. та спорту. — Вип. 10. — Т. 1. — Л. :[б. в.], 2006. — С. 15–20.
 11. Трофимова О. С. Интегрированное развитие физических способностей и мышления детей подготовительной к школе группы средствами игровой деятельности : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Трофимова О. С.– Краснодар, 2010.– 25 с.
 12. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М. А. Порошенко, А. А. Колупаєва, М. В. Ярощук, О. М. Таранченко, Л. І. Прохоренко та ін. – Київ: 2018. – 252 с.
 13. Масляк І. П., Мамешина М. А., Жук В. О. Стан використання інноваційних підходів у фізичному вихованні обласних загальноосвітніх навчальних закладах. Слобожанський науково-спортивний вісник [наук.-теорет. журн.]. Харків: ХДАФК. 2014. № 6. С. 69–72.
 14. Подоляка А. Є. Диференціація рухливих ігор у фізичному вихованні дошкільників 5–6 років засобами інформаційних технологій: дис. на здоб.наук. ступеня канд. наук з фіз. вих.: спец. 24.00.02 «Фізична

культура, фізичне виховання різних груп населення» А. Є. Подоляка. Харків, 2011. 225 с.

15. Семашкіна Г. М. Фізичний розвиток дітей в умовах дошкільного навчального закладу / Г. М. Семашкіна, Методичні рекомендації МОНУ // Дошкільне виховання. - 2010. - № 9. - С. 9-14.
16. Шестерова Л. Є. Вплив спеціально-спрямованих вправ на рівень активності сенсорних систем. XVI Міжнародна науково-практична конференція «Фізична культура, спорт та здоров'я: стан і перспективи в умовах сучасного українського державотворення в контексті 25-річчя Незалежності України» [електронний ресурс]. Харків: ХДАФК, 2016. С. 102 – 106.
17. Масляк І. П. Оптимізація процесу фізичного виховання школярів молодших класів. Теорія та методика фізичного виховання [науковометодичний журнал]. Харків: Вид. «ОВС», 2006. № 3. С. 5–8.
18. Дука Т. М. Забезпечення реалізації оздоровчої функції фізичного виховання дітей дошкільного віку в умовах сучасного ДНЗ. Умань: Уманський держ. пед. ун-т ім. П. Тичини, 2015. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://dspace.udpu.edu.ua/>
19. Maslyak I. P., Shesterova L. Ye, Kuzmenko I. A., Bala T. M., Mameshina M. A., Krivoruchko N. V., Zhuk V. O. The Influence of the vestibular analyzer functional condition on the physical fitness of school-age children. Sport science. International scientific journal of kinesiology. Vol. 9, Issue 2. December 2016. P. 20 – 27.
20. Ковальська В. Оздоровчі технології як засіб оптимізації фізкультурнооздоровчої роботи в ДНЗ / В. Ковальська // Вісник Інституту розвитку дитини : Збірник наукових праць. – Вип. 4. – Київ, 2009. – С. 32–40.

21. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>
22. www.unesco.org
23. Project "Quality Education for Children at Social Risk. Individualisation and learning support", Supported by the Estonian Ministry of Foreign Affairs Developmental Cooperation program, 2016.
24. Фізична культура і тренування дітей як шлях до формування і зміцнення здоров'я // Теоретико-методичні засади організації навчально-виховного процесу у ДНЗ та початковій школі: збірник науково-методичних праць / За заг. ред.. О. О. Максимової, М. А. Федорової. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І Франка, 2015 . – С. 13 – 17

Таран Інна Віталіївна
вул. Горького, буд. 63, м. Гола Пристань, Херсонська обл.
тел: 0990808627
inna.recovery@gmail.com